

การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
A Study the factors of Teacher Competencies Under Department of Education
the Bangkok Metropolitan Administration

¹ปิยะวัฒน์ กรมระรวย, ²อรอุมา เจริญสุข และ ³องอาจ นัยพัฒน์

¹Piyawat Kromraruay, ²Orn-uma Charoensuk and ³Ong-Art Naiyapatana

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

Email: palmpiyawat@gmail.com

Received April 5, 2023; Revised May 11, 2023; Accepted May 26, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการส่วน วิชาการและพัฒนาข้าราชการครู ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู จำนวน 13 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์รูปแบบ กึ่งมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบ คือ 1) ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน 2) การเท่าทันกระแส การศึกษา 3) การเข้าใจหลักสูตร 4) จิตวิทยา 5) การรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล 6) การวัดและ ประเมินผล 7) การวิจัย 8) หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร 9) การประกันคุณภาพการศึกษา 10) การ จัดการเรียนรู้ 11) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 12) การบริหารจัดการชั้นเรียน 13) ทักษะการสื่อสาร 14) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 15) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 16) รู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง และ 17) รู้จักผู้เรียนและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน

คำสำคัญ: สมรรถนะ; ครู; สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

Abstract

This article aimed to study the factors of teacher competencies under the Department of Education of the Bangkok Metropolitan Administration. The research model was qualitative research. Key informants consisted of the director of the academic and teacher development division, a supervisor, a school director, a deputy school director, and a teacher, for a total of 13 people. using the purposive selection method. The instrument for collecting data was a semi-structured interview and analyzing the data through content analysis and descriptive writing.

The research results on the factors of teacher competencies under the Department of Education and the Bangkok Metropolitan Administration consisted of 17 factors: 1) master my subject content; 2) keep up with educational trends; 3) understand the curriculum; 4) psychology; 5) keep on with digital technology; 6) measurement and evaluation; 7) research; 8) language principles for communication; 9) educational quality assurance; 10) learning management; 11) use of technology and innovation; 12) classroom management; 13) communication skills; 14) collaborative networks; 15) ethics for professional teachers; 16) Know myself and develop yourself; and 17) Know my students and Inspire them.

Keywords: Competency; Teacher; Department of Education the Bangkok Metropolitan Administration

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้กำหนดบริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนากำลังแรงงานที่จะช่วยระบุดึงสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นของงานแต่ละอาชีพ โดยมีเป้าหมายหลักที่ 2 การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ และกำหนดหมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต ซึ่งใช้กลยุทธ์การพัฒนาในกลยุทธ์ที่ 1 คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ซึ่งในกลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 โดยกำหนดการยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวางแผนจำนวน ความต้องการครูในแต่ละสาขา พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่มีการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการและด้านทักษะ การจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาระบบการคัดกรองที่สะท้อนสมรรถนะวิชาชีพครู ปรับบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” เป็น “โค้ช” ที่อำนวยความสะดวกเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสู่การยกระดับครูสู่วิชาชีพชั้นสูง และในกลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง ซึ่งในกลยุทธ์ย่อยที่ 2.1 พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต โดยให้มีการใช้ประโยชน์จากกลไก

ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และบุคลากรชั้นสูงเพื่อการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดบทบาทผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญและเกี่ยวข้องไว้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นผู้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้เรียนรู้สิ่งใหม่ และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้วิธีการและนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทสามัญศึกษาของกรุงเทพมหานคร กำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการจัดการศึกษา (SWOT Analysis) พบว่า จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ของกรุงเทพมหานคร ครูมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนและขาดแรงจูงใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การเลื่อนวิทยฐานะ สิ่งจูงใจ และสนับสนุนการปฏิบัติงานอื่น การขาดแคลนครูผู้สอน บุคลากรเฉพาะทางไม่เพียงพอ ครูไม่สามารถเลือกการอบรมได้โดยตนเอง/ตามความสนใจของตนเอง และพบว่า อุปสรรค (Threats) ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขาดความเชื่อมโยงและการบูรณาการด้านการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นเอกภาพ (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563) จากสภาพปัญหาที่พบนี้นสะท้อนถึงปัญหาสมรรถนะของครูเช่นกัน ด้วยเห็นว่าเมื่อครูไม่ได้มีหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว ภาระงานที่มีมาก ทำให้เวลาในการพัฒนาตนเองมีน้อยลง และด้วยปัญหาการขาดแคลนครูในวิชาต่าง ๆ ทำให้ครูหนึ่งคนต้องสอนในหลายวิชา ทำให้กระบวนการถ่ายทอดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ จึงเกิดปัญหาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของครูในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาตนเองแล้วส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงต้องเป็นกำลังสำคัญในการช่วยผลักดันคุณภาพการศึกษา ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะของครูตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2563) ฉบับปรับปรุง ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาสมรรถนะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานครมีความเป็นมืออาชีพ ซึ่งมีตัวชี้วัดคือมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2562) และในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2569) ยุทธศาสตร์ที่

5 พัฒนาทุนมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์การสมรรถนะสูง ซึ่งมีตัวชี้วัดคือ จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานครได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามสายงานไม่น้อยกว่า ๑๔ ชั่วโมง/คน/ปี (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563) อันเห็นได้ว่าสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะครูภายในองค์กรเป็นอย่างยิ่ง หากต้องเริ่มจากการศึกษาว่าสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครควรมีองค์ประกอบใดบ้าง จากนั้นจึงนำไปสู่การวางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนาสมรรถนะครูตามองค์ประกอบเหล่านั้นต่อไป

จากปัญหาและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ครูในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะครูของตนเองอย่างรอบด้านเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและขับเคลื่อนระบบการศึกษาของประเทศไปพร้อมกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยจะได้นำผลจากการศึกษามาเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการวางแผนพัฒนาต่อยอดถึงการประเมินสมรรถนะครูและข้อเสนอแนะทางการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครู ดังนี้

1. ขอบบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน 1. กำหนดมาตรฐานความรู้ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีความรอบรู้และเข้าใจในเรื่อง ดังต่อไปนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลก สังคม และแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 1.1 สารความรู้ (1) การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลกและสังคม (2) แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 1.2 สมรรถนะ (1) รอบรู้บริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งภายใน และภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา (2) ประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ 2. จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์ และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ 2.1 สารความรู้ จิตวิทยาเพื่อการวิเคราะห์ และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพครอบคลุม (1) จิตวิทยาพัฒนาการ (2) จิตวิทยาการศึกษา (3) จิตวิทยาให้คำปรึกษา 2.2 สมรรถนะ (1) เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน (2) ช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพได้ (3) ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ 3. เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 3.1 สารความรู้ (1) เนื้อหาวิชาเอก (2) หลักสูตร (3) ศาสตร์การสอน

(4) เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 3.2 สมรรถนะ (1) รอบรู้ในเนื้อหาของสาขาวิชาเอกที่สอน และบูรณาการองค์ความรู้ในวิชาเอกสำหรับการเรียนการสอนได้ (2) วิเคราะห์ จัดทำ ใช้ ประเมิน และพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาได้ (3) จัดทำแผนการเรียนรู้ และนำแผนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริงได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน (4) บริหารจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ (5) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารได้ (6) แสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียนได้ (7) ประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ 4. การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน 4.1 สารความรู้ (1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (2) การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน 4.2 สมรรถนะ (1) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ (2) เลือกใช้ผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ (3) ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนได้ 5. การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา 5.1 สารความรู้ (1) การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (2) การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา 5.2 สมรรถนะ ใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องในการเรียนการสอน หรือที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา 6. การออกแบบและการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ การศึกษา 6.1 สารความรู้ – การประกันคุณภาพการศึกษา 6.2 สมรรถนะ – จัดการคุณภาพ พัฒนา และประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 3. กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน สมรรถนะดังนี้ (ก) การปฏิบัติหน้าที่ครู (1) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล (3) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม (4) พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นพลเมืองดี (ข) การจัดการเรียนรู้ (1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษา (2) การจัดทำแผนการสอนและจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจ ให้มีปัญญารู้คิด มีความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียน (3) ดูแลช่วยเหลือ พัฒนา และรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ (4) วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (5) ทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ (6) สื่อ และการวัดการประเมินผลการเรียนรู้ (7) การบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอน (8) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (ค) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (1) ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน (3) ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม (4) ส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน คือ จรรยาบรรณของวิชาชีพ

ที่ ครุสภา (2556) กำหนดข้อบังคับครุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ดังนี้ (1) ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ (2) ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (3) ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า (4) ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ (5) ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ (6) ต้องไม่กระทำความผิดต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ (7) ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (8) พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ (9) พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2556; ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

2. สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ของครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นกรอบประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ดังนี้ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะที่ 5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู และสมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

3. สมรรถนะครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยนาย Gatot Hari Priowirjanto ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเอ็มไอ) ได้ประกาศกรอบสมรรถนะวิชาชีพครูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการประชุม World Teachers' Day Forum 2018 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2561 โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข (Joyful Learner) แบ่งเป็น 4 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ 1. รู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน (Know and understand what I teach) 2. ช่วยให้

นักเรียนได้เรียนรู้ (Help my students learn) 3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วม (Engage the community) และ 4. เป็นครูที่ดีขึ้นในทุกวัน (Become a better teacher everyday) (อุษณีย์ ธโนสวรรณย์, 2562) คำจำกัดความของสมรรถนะที่จำเป็น 1. รู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน คือ สมรรถนะของครูที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่สอนให้กว้างและลึกขึ้น เข้าใจกระแสนิยมเกี่ยวกับการศึกษา นโยบายและหลักสูตร รวมถึงติดตามข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก 2. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ คือ สมรรถนะของครูที่ต้องรู้จักนักเรียน ใช้วิธีการสอนที่ได้ประสิทธิผลสูงที่สุด นอกจากนี้ยังต้องประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน 3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ สมรรถนะของครูที่ต้องร่วมมือกับพ่อแม่และผู้ปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีความเคารพ และเข้าใจในความหลากหลาย และ 4. การเป็นครูที่ดีขึ้นในทุกวัน คือ สมรรถนะของครูที่ต้องรู้จักตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นคนดีและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน อีกทั้งยังต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน ซึ่งครอบคลุมสมรรถนะครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฉบับนี้ มีสมรรถนะหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย 12 สมรรถนะทั่วไป 31 สมรรถนะเชื้อ และ 136 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ (The Teachers' Council of Thailand, 2018)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนได้นำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกันของสมรรถนะครูแต่ละองค์กร แล้วใช้ตั้งคำถามในแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะครูของสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครู ประกอบด้วย ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่4) พ.ศ.2562 กรอบประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พ.ศ.2553 กรอบสมรรถนะครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEA-TCF) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ.2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2556; ราชกิจจานุเบกษา, 2562; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; The Teachers' Council of Thailand, 2018). เป็นกรอบการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562
- กรอบประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พ.ศ. 2553
- กรอบสมรรถนะครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEA-TCF) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา พ.ศ. 2562

องค์ประกอบของสมรรถนะครู
สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครและโรงเรียนในสังกัด กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 13 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการส่วนวิชาการและพัฒนาข้าราชการครูจากสถาบันพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานคร ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-formal interview) ในประเด็นการสัมภาษณ์ถึงองค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยผ่านการตรวจสอบค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าเท่ากับ 1.00 รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

ผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน 2) การเท่าทันกระแสการศึกษา 3) การเข้าใจหลักสูตร 4) จิตวิทยา 5) การรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล 6) การวัดและประเมินผล 7) การวิจัย 8) หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร 9) การประกันคุณภาพการศึกษา 10) การจัดการเรียนรู้ 11) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 12) การบริหารจัดการชั้นเรียน 13) ทักษะการสื่อสาร 14) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 15) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 16) รู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง และ 17) รู้จักผู้เรียนและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลสรุปข้อมูลที่ได้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ตนเองสอน นั่นคือเนื้อหาวิชาที่ตนเองเป็นผู้สอนโดยได้รับมอบหมายหน้าที่จากผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความรู้

ความเข้าใจในตัวชี้วัด ขอบข่ายเนื้อหา สารการเรียนรู้แกนกลาง สารสำคัญของวิชาให้ถูกต้อง รวมถึงต้องรู้มากกว่าที่จำเป็นต้องใช้

2) การเท่าทันกระแสการศึกษา โดยครูต้องมีความรู้เท่าทันกระแสสิ่งใหม่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

3) การเข้าใจหลักสูตร โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร รายละเอียดเกี่ยวกับขอบข่ายของวิชาที่ตนเองสอน การอิงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสารการเรียนรู้แกนกลางที่ต้องศึกษาจากหลักสูตรระดับชาติคือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรท้องถิ่น นำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

4) จิตวิทยา โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยา ไม่ว่าจะเป็นจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการให้คำปรึกษาแนะแนว เพื่อจะได้เข้าใจธรรมชาติ ความเจริญเติบโตของเด็กหรือวัยรุ่นในแต่ละระดับชั้น และสามารถนำความรู้ที่ได้มาจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

5) การรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้โปรแกรม แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้กับเนื้อหาสารการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน การรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงรู้วิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน

6) การวัดและประเมินผล โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผล การศึกษา ต้องวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตร ซึ่งเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อใช้วิธีการวัดที่เหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและเกณฑ์การประเมินที่มีคุณภาพ สะท้อนคุณภาพผู้เรียน และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการวางแผนปฏิบัติการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) การวิจัย โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวิจัย การตั้งวัตถุประสงค์ การออกแบบการวิจัย การเลือกตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการวิจัย การทบทวนเอกสาร การเขียนรายงาน และการเผยแพร่ผลงานวิจัย

8) หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักภาษาของภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องรู้ความหมายของคำศัพท์หรือประโยคเพื่อการสื่อความหมายให้ถูกต้องชัดเจน เพราะภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารพูดคุยสำหรับการเรียนการสอนและใช้ในชีวิตประจำวัน

9) การประกันคุณภาพการศึกษา โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องงานประกันคุณภาพ การศึกษาที่มีมาตรฐานการศึกษาเป็นตัวกำหนดหัวข้อในการประเมินเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งการประเมินภายในและภายนอก รวมถึงการจัดทำรายงานประเมินตนเอง SAR

10) การจัดการเรียนรู้ โดยครูต้องมีการจัดการเรียนรู้หน้าว่าเป็นหัวใจหลักของครูที่ต้องใช้ความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ด้วยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ และสาระการเรียนรู้จากหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน ให้เหมาะสมกับรายวิชา ตัวผู้เรียน และระดับชั้นที่สอน จะได้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ

11) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยครูต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่เพื่อการศึกษา ด้วยเหตุผลการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เพิ่มความน่าสนใจให้กับผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้สื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ทั้งในช่วงเวลาระหว่างหรือนอกเวลาการสอนทั้งเรื่องเรียนและอื่น ๆ ด้วยโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ

12) การบริหารจัดการชั้นเรียน โดยครูต้องบริหารจัดการชั้นเรียนปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพื่อสภาวะที่ดีของนักเรียนและครู โดยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ห้องเรียนสะอาด บรรยากาศวิชาการ มีความพร้อมของอุปกรณ์สื่อต่าง ๆ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเอกสารประจำชั้น การวิเคราะห์ผู้เรียน (การศึกษาพิเศษ/เรียนร่วม) รวมถึงการกำกับดูแลชั้นเรียน

13) ทักษะการสื่อสาร โดยครูต้องมีความสามารถใช้ทักษะการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง มีความเชี่ยวชาญตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม เนื่องจากการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุกเรื่องได้รับการแก้ไข ช่วยเหลือพัฒนาหรือทำความเข้าใจระหว่างกันของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งเรื่องเรียนและพฤติกรรมของผู้เรียน รวมถึงเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องร่วมมือระหว่างกันอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

14) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยครูต้องมีทักษะในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเป็นส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด เป็นการประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ

15) จรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยครูต้องประพฤติปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ซึ่งเป็นมาตรฐานการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตนของผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู

16) รู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง โดยครูต้องรู้จักตนเองว่าปฏิบัติหน้าที่เป็นครู มีจุดด้อยที่ต้องได้รับการพัฒนาตนเองในเรื่องใด ควรเป็นบุคคลที่ต้องแสวงหาความรู้ ใฝ่เรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาอยู่เสมอ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

17) รู้จักผู้เรียนและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน โดยครูต้องรู้จักตัวผู้เรียนที่มีความแตกต่าง ความหลากหลายของภูมิหลัง ศาสนา สังคมพหุวัฒนธรรม ที่ครูต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในแต่ละ

บุคคล รู้จักวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงเป็นบุคคลผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนในการเรียนรู้และประพาดิตนในทางที่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน 2) การเท่าทันกระแสการศึกษา 3) การเข้าใจหลักสูตร 4) จิตวิทยา 5) การรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล 6) การวัดและประเมินผล 7) การวิจัย 8) หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร 9) การประกันคุณภาพการศึกษา 10) การจัดการเรียนรู้ 11) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 12) การบริหารจัดการชั้นเรียน 13) ทักษะการสื่อสาร 14) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 15) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 16) รู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง และ 17) รู้จักผู้เรียนและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมรรถนะครูในแต่ละองค์การที่ต้องการนั้นมีความครอบคลุมในทุกด้านใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่เชื่อมโยงสอดคล้องกันได้ โดยเริ่มที่ 1) สมรรถนะครูไทย (ครูสภา) ที่กำหนดมาตรฐานความรู้ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณ) ของผู้ประกอบวิชาชีพครูทั้งประเทศ โดยที่สอดคล้องในด้านมาตรฐานความรู้ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลก สังคม (2) จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาให้คำปรึกษา (3) เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ (4) การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน (5) การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (6) การออกแบบและการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาในด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ (1) การปฏิบัติหน้าที่ครู (2) การจัดการเรียนรู้ (3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน และในด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน คือ จรรยาบรรณของวิชาชีพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556; ราชกิจจานุเบกษา, 2562) รวมถึงสอดคล้องกับ สมรรถนะครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ คือ (1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (2) การบริการที่ดี (3) การพัฒนาตนเอง (4) การทำงานเป็นทีม และ (5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู สมรรถนะประจำสายงาน 6 สมรรถนะ คือ (1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (2) การพัฒนาผู้เรียน (3) การบริหารจัดการชั้นเรียน (4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (5) ภาวะผู้นำครู และ (6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) และยังสอดคล้องกับ กรอบสมรรถนะครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEA-TCF) ได้แก่ (1) รู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน คือ สมรรถนะของครูที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่สอนให้กว้างและลึกขึ้น เข้าใจกระแสนิยมเกี่ยวกับการศึกษา นโยบายและหลักสูตร รวมถึงติดตาม ข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก (2) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ คือ สมรรถนะของครู

ที่ต้องรู้จักนักเรียน ใช้วิธีการสอนที่ได้ประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ยังต้องประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน (3) ให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ สมรรถนะของครูที่ต้องร่วมมือกับพ่อแม่และผู้ปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีความเคารพ และเข้าใจในความหลากหลาย และ (4) การเป็นครูที่ดีขึ้นในทุกวัน คือ สมรรถนะของครูที่ต้องรู้จักตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นคนดีและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน อีกทั้งยังต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน (The Teachers' Council of Thailand, 2018)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

สรุป

องค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน 2) การเท่าทันกระแสการศึกษา 3) การเข้าใจหลักสูตร 4) จิตวิทยา 5) การรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล 6) การวัดและประเมินผล 7) การวิจัย 8) หลักภาษาเพื่อการสื่อสาร 9) การประกันคุณภาพการศึกษา 10) การจัดการเรียนรู้ 11) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 12) การบริหารจัดการชั้นเรียน 13) ทักษะการสื่อสาร 14) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 15) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 16) รู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง และ 17) รู้จักผู้เรียนและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์ประกอบของสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการวางแผนการประเมินสมรรถนะครูในสังกัดว่าเป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด รวมถึงร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในหน่วยงานต้นสังกัดทั้งระบบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรให้ความสำคัญกับสมรรถนะครูในหลากหลายองค์กร จะทำให้ได้ความครอบคลุมของสมรรถนะครูอย่างรอบด้าน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

ราชกิจจานุเบกษา. (2556). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556*.

เล่มที่ 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 72-74 (4 ตุลาคม 2556).

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562*.

เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 68 ง. หน้า 18-20 (20 มีนาคม 2562).

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2562). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2562 สำนักงานการศึกษา*.

กรุงเทพฯ: วันโพ้นเคย์.

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร*

ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2569). กรุงเทพฯ: สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา

กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553, กุมภาพันธ์). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2564, จาก

<http://www.tw-tutor.com/downloads/competency.pdf>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566–2570)*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566, จาก

https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf

อุษณีย์ ธโนศวรรย์. (2562, 28 มิถุนายน). *กรอบสมรรถนะวิชาชีพครูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2564, จาก

<https://www.otepec.go.th/images/year/2019/information>

The Teachers' Council of Thailand. (2018). *Southeast Asia Teachers Competency Framework (SEA–TCF)*. Retrieved March 19, 2021, from <https://www.ksp.or.th>